

Sisällys

Esipuhe	13
1 Kehityopsykologinen näkökulma	16
LEA PULKKINEN	
KEHITYSPSYKOLOGISEN TIEDON JA TUTKIMUKSEN TARVE.....	16
KÄSITTEELLISIÄ NÄKÖKULMIA.....	19
Elinikäinen kehitys.....	19
Perinnöllisyyden ja ympäristön osuus kehityksessä.....	22
Kehityksen monisuuntaisuus.....	24
KEHITYKSEN ETENEMINEN JA SEN TUTKIMUS.....	27
Kehitys ikäkausittain.....	27
Tutkimus tiedon perustana.....	29
Tutkimuksen historiaa.....	29

OSA 1 • IHMISEN KEHITYS IKÄVAIHEITTAIN

2 Varhaislapsuus	34
AINO SAARINEN, PAULA LYYTINEN, TIMO AHONEN JA HEIKKI LYYTINEN	
VARHAISKEHITYKSEN PIIRTEITÄ.....	34
FYYSINEN KEHITYS.....	38
Fyysinen kasvu.....	38
Motorinen kehitys.....	38
Fyysisen ja motorisen kehityksen tukeminen.....	42
KOGNITIIVINEN KEHITYS.....	44
Kielen kehitys.....	44
Puheäänteiden havaitseminen ja oppiminen 44, Sanasto ja sen laajentuminen 46,	
Taivutusmuotojen omaksuminen 47, Lauserakenteiden kehittyminen 49,	
Narratiiviset tarinankerrontataidot 52, Kaksikielinen kasvuympäristö 54	
Ajattelun ja muistin kehitys.....	56
Varhaisia oppimisen muotoja 57, Lapsen ajatusmaailmalle tyypillisiä piirteitä 59,	
Muistitoimintojen kehittyminen 62, Metakognitio ja mielen teoria 64	
SOSIOEMOTIONAALINEN KEHITYS.....	66
Myönteiset vuorovaikutustaidot.....	66
Sosiaaliset valmiudet ensimmäisinä ikävuosina 66, Sosiaaliset taidot 68,	
Uhmakas tai aggressiivinen käyttäytyminen 71	
Lapsen tunnemaailma.....	74
Tunteiden viriäminen ja kokeminen 74, Varhaisia tunteiden säätelykeinoja 77	

LEIKIN KEHITYS	80
Ikäkausille tyypilliset leikin muodot.....	80
Leikin arviointi.....	84
Mielikuvitus ja luovuus.....	85
MINUUDEN KEHITYS	88
Lapsen temperamentti.....	88
Temperamentin määritelmä 88, Temperamentti ja vuorovaikutus 89	
Minäkäsityksen kehittyminen.....	91
LÄHIYMPÄRISTÖ JA LÄHEISET IHMISSUHTEET	93
Emotionaalisen saatavillaolon malli.....	94
Kiintymyssuhde ja lapsen kehitys.....	96
HYVÄ VARHAISLAPSUUS JA SUOTUISAN KEHITYKSEN TUKEMINEN	100
3 Keskilapsuus	103
TIMO AHONEN JA LEA PULKKINEN	
KESKILAPSUUTEEN SIIRTYMINEN	103
Keskilapsuus elämänvaiheena.....	103
Fyysinen ja motorinen kehitys.....	105
Liikunta ja fyysinen aktiivisuus.....	109
KOGNITIIVINEN KEHITYS	111
Ajattelu ja ongelmanratkaisu.....	111
Muisti.....	114
Kognitiivisen ohjauksen kehitys.....	116
Metakognitiot 116, Mielen teoria ja mentalisaatio 118,	
Itsesäätely ja toiminnanohjaus 120, Tarkkaavaisuus ja keskittyminen 123	
KOULU JA OPPIMINEN	125
Oppiminen ja opettaminen.....	125
Kognitiivisen kehityksen yhteys oppimiseen 125,	
Informaation käsittely ja oppiminen 127, Oppimisen psykologinen perusta 129	
Kasvatussuhteen merkitys oppimiselle.....	130
Lapsi aktiivisena ja motivoituneena oppijana.....	133
Lukemaan oppiminen.....	137
Kirjoitettu kieli 137, Eroja lukutaidossa 139, Lukemisvaikeudet 140	
Numerojärjestelmän ja laskutaidon oppiminen.....	146
SOSIAALINEN JA EMOTIONAALINEN KEHITYS	149
Toverisuhteet.....	149
Sosiaalinen pääoma ja eettinen kehitys 149,	
Temperamentin yhteys sosiaalisiin suhteisiin 150,	
Kiusaaminen ja sen torjuminen 152	
Vuorovaikutuksen kehitysprosesseja ja tavoitteita.....	155
Tunteiden ilmaisu 155, Sosiaalinen kognitio ja motivaatio 158,	
Luonteenvahvuudet 159	
Sosioemotionaalisia kehityspolkuja: Lapsesta aikuiseksi -tutkimus.....	161

KASVUYMPÄRISTÖ.....	165
Oppituntien ulkopuolinen toiminta.....	165
Harrastukset kehityksen tukena 165,	
Harrastustoiminnan järjestäminen koulun yhteydessä 168,	
Aamu- ja iltapäivätoiminta 169	
Virtuaaliympäristö.....	170
Muuttuvat mahdollisuudet ja huolenaiheet 170,	
Tietotekniikan kokonaisvaikutukset 172, Uhkien torjunta 173	
Hyvän kasvuympäristön piirteitä.....	175
HYVÄ KESKILAPSUUS.....	179
 4 Nuoruus.....	 182
NOONA KIURU	
NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	182
Nuoruusiän piirteitä.....	182
Puberteetti ja fyysinen kasvu.....	185
Ajattelun kehitys ja kypsyminen.....	188
Tunne-elämän kehitys.....	189
Muuttuvat sosiaaliset suhteet.....	191
PERSOONALLISUUDEN JA IDENTITEETIN KEHITYS.....	195
Malli persoonallisuuden tasoista.....	195
Kehitystehtävät ja motivaatio.....	198
Tavoitteet ja toimintatavat.....	199
Sopeutuminen ja selviytymiskeinot.....	201
Tavoitteiden muokkaus 202, Hallintakeinot 202, Syypäätelmät 203	
Pohdinta, identiteetti ja minäkuva.....	204
Minäkuva 204, Identiteetti 205	
PERHEEN MERKITYS NUORUUDEN KEHITYKSESSÄ.....	210
Perhevuorovaikutuksen piirteitä.....	210
Perinnöllisyyden ja laajemman kasvuympäristön merkitys.....	212
Nuoren psykologiset tarpeet ja lapsilähtöinen vanhemmuus.....	214
VERTAISUUTEIDEN MERKITYS NUORUUDEN KEHITYKSESSÄ.....	217
Asema vertaisryhmässä ja kaverikulttuurit.....	219
Ystävyyssuhteet.....	222
Toveriryhmät ja verkostot.....	223
Vertaissuhteet sosiaalisessa mediassa.....	226
NUORTEN HYVINVOINTI, MIELENTERVEYS JA ONGELMAKÄYTTÄYTYMINEN.....	228
Sisäänpäin suuntautuneet oireet.....	231
Ulospäin suuntautuva ongelmakäyttäytyminen.....	233
Päihteiden käyttö ja riippuvuudet.....	235
Hyvinvointi ja sen edellytykset.....	239
HYVÄ NUORUUS.....	241

5 Aikuisuus.....	243
LEA PULKKINEN	
AIKUISTUMINEN.....	243
Muotoutuva aikuisuus.....	243
Siirtymien esiintyminen.....	245
Siirtymien merkitys.....	246
AIKUISUUS OSANA ELINIKÄISTÄ KEHITYSTÄ.....	249
Kehitys jatkuvana muutosprosessina.....	249
Elinikäisen psykologisen kehityksen näkökulma 249,	
Elämänkulun näkökulma 250, Psykologinen kehitys – jatkuvaa vai kaarevaa? 252	
Kehitys vaiheittaisina muutoksina.....	253
Kehitystehtävät ja elämänrakenne 253,	
Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teoria 254,	
Keski-ikä, hyvää aikaa vai kriisi? 256	
FYYSINEN JA KOGNITIIVINEN KEHITYS AIKUISIÄSSÄ.....	258
Kehityksellisiä piirteitä.....	258
Kognitiivisiin suoriin vaikuttavia tekijöitä.....	259
Ajattelu, viisaus ja asiantuntijuus.....	261
SOSIOEMOTIONAALINEN KEHITYS JA PERSOONALLISUUS.....	264
Persoonallisuuden taipumukselliset piirteet.....	265
Temperamentti ja persoonallisuuden piirteet 265,	
Persoonallisuuden piirteiden pysyvyyden lajeja 267,	
Kehityksellinen jatkuvuus persoonallisuudessa 270	
Tyypilliset sopeutumistavat.....	272
Identiteetti.....	274
Identiteetin muodostuminen 274, Identiteetin tutkimus 276,	
Arvot ja elämän merkityksellisyys 277	
IHMINEN TOIMIJANA.....	281
Ihminen elämänsä ohjaajana.....	281
Sosiaalinen toimintakyky.....	282
Psykologinen toimintakyky.....	285
TOIMINTA KESKEISILLÄ ELÄMÄNALUEILLA.....	287
Koti ja perhe.....	287
Parisuhde 287, Perhe ja vanhemmuus 288, Hoiva ja kasvatust 290	
Työ.....	294
Työura 294, Työhyvinvointi 296, Työn ja perheen yhteen sovittaminen 299	
Vapaa-aika ja terveys.....	301
Vapaa-ajan sisällöt 301, Terveyst ja terveyskäytttyminen 303,	
Ongelmien kasautuminen 306	
HYVÄ AIKUISUUS.....	308

6 Vanheneminen.....310

ISTO RUOPPILA

VANHENEMINEN IKÄVAIHEENA.....310

Vanhuuden käsite.....310

Suomen väestön vanheneminen.....313

Elinikä ja väestöllinen huoltosuhde 313, Elinajanodote 314,

Väestöryhmien eroja elinajanodotteessa 314

Toimintakyky.....316

Toimintakykyisten vuosien kasvu 316, Hyvin iäkkäät 319,

Vanhenemismuutokset 320

KOGNITIIVISTEN TOIMINTOJEN VANHENEMISMUUTOKSET.....321

Kognitiiviset toiminnot ja vanheneminen.....321

Tarkkaavaisuus.....322

Havaintotoiminnot.....323

Havaintomotoriikka.....328

Muisti.....333

Ikäihminen oppijana.....336

Älykyky.....341

Luovuus.....351

Viisaus.....354

PERSOONALLISUUS.....362

Persoonallisuuden vanhenemisteorioita.....362

Ikäihmisen persoonallisuus tutkimuksen näkökulmasta.....365

Mielen hyvinvointi.....368

Mielialaongelmat vanhuudessa 368, Ikäihmisten tyytyväisyys elämään 370,

Vanhuuden kokeminen 371

Vanhuudessa koettu elämän tarkoituksellisuus.....374

Elämänmuutosten käsittely vanhuudessa.....378

SOSIAALISEN TOIMINTAKYVYN MUUTOKSET VANHUUDESSA.....382

Sosiaalisen toimintakyvyn määrittely.....382

Läheis- ja intiimisuhteet.....383

Sosiaalinen osallistuminen.....385

Sukupolvien vuorovaikutus.....389

Yksinäisyys vanhuudessa.....394

AKTIIVINEN, ELÄMÄÄN SUUNTAUTUVA VANHENEMINEN.....397

Hyvän vanhenemisen malleja.....397

Hyvän vanhenemisen perusta.....399

Toimintakyvyn säilymisen tukeminen.....401

HYVÄ VANHENEMINEN.....404

OSA 2 • TUTKIMUS KEHITYSTÄ KOSKEVAN TIEDON PERUSTANA

7 Aivojen kehitys	408
TIINA PARVIAINEN	
AIVOJEN KEHITYKSEN YLEISIÄ PERIAATTEITA	408
Aivojen kehityspiirteitä.....	408
Aivojen muovautuvuus.....	409
Aivojen kehityksen evolutiivinen perusta.....	410
Aivojen toiminta aikuisuudessa.....	411
Aivojen toiminta ja sen kehitys.....	413
Yksilöllinen vaihtelu.....	415
AIVOT TUTKIMUSKOHTENA	416
Miksi ja miten aivoja tutkitaan?.....	416
Aivojen rakenne.....	419
Hermosolu ja hermosolujen välinen viestintä 419,	
Keskushermoston osat ja tiedon käsittely 420,	
Aivokuoren alueet ja rakenne 422	
AIVOJEN KEHITYKSEN VAIHEET JA NIIDEN ERITYISPIIRTEET	424
Kehityksen eri vaiheet.....	424
Aivojen kehitys ennen syntymää.....	425
Hermoston rakenteen varhainen kehitys 425,	
Häiriöt varhaisessa kehityksessä 427	
Syntymä ja syntymän jälkeinen kehitys hermosolujen ja hermoverkkojen näkökulmasta.....	429
Vastasyntyneen aivot 429, Synapsien muodostuminen ja karsiutuminen 430,	
Kokemuksen tallentuminen aivoihin 431, Herkkyyskaudet 434,	
Kokemusta odottava ja kokemuksesta riippuva muovautuvuus 436	
Syntymän jälkeinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa aivokuvantamisen näkökulmasta.....	437
Eri menetelmien antaman tiedon tulkinta ja yhdistäminen 437,	
Harmaan ja valkean aineen rakenteelliset muutokset lapsuus- ja nuoruusiässä 438,	
Aivojen toiminnalliset muutokset lapsuus- ja nuoruusiässä 440,	
Miten aivotutkimus on lisännyt lapsen ja nuoren kehityksen ymmärrystä? 443	
Kehitykselliset muutokset aikuisen aivoissa.....	445
Aivojen muutoksen luonne aikuisiällä 445,	
Aivoterveyttä heikentäviä tekijöitä: Stressin ja aivovammojen vaikutukset 447,	
Aivoterveiden edistäminen 448, Ikääntymiseen liittyvät muutokset 450	
LOPUKSI	451

8 Kehityopsykologian tutkimusmenetelmiä ja

käytäntöjä.....453

KAISA AUNOLA JA TIMO AHONEN

JOHDANTO.....453

TIEDONKERUUMENETELMIÄ.....456

Havainnointi.....456

Toveri-, vanhempi- ja opettaja-arvioinnit.....458

Kyselylomakkeet.....459

Haastattelu.....461

Testit.....462

Kokeelliset järjestelyt.....463

Projektiiviset testit.....464

Kokemuspäiväkirja.....464

Rekisteritieto.....465

Fysiologiset mittaukset.....466

MITTAUKSEN LUOTETTAVUUS, PÄTEVYYS JA NIIDEN ARVIOINTI.....467

Luotettavuus.....467

Pätevyys.....468

Otoksen edustavuus.....469

TUTKIMUSASETELMAT.....469

Muuttujien väliset vaikutussuhteet.....469

Kokeellinen tutkimusasetelma.....471

Interventiotutkimus.....473

Korrelatiivinen (poikkileikkaus)tutkimus.....474

Ikävertailututkimus.....474

Seurantatutkimus.....475

Ristiviiviseurantatutkimus 476, Kohorttiseurantatutkimus 477

Kaksostutkimus.....477

KEHITYKSEN TILASTOMATEMAATTINEN MALLINNUS.....478

Latentti kasvukäyräanalyysi ja monitasomallinnus.....479

Henkilökeskeinen lähestymistapa.....480

Meta-analyysi.....480

KESKEISET TUTKIMUSEETTISET PERIAATTEET JA HYVÄT TIETEELLISET KÄYTÄNNÖT.....481

Tutkimuksen ohjeistus.....481

Yleiset eettiset periaatteet ja hyvät tieteelliset käytännöt.....482

Tutkittavan kohtelu ja oikeudet.....484

Alaikäinen tai vajaakykyinen tutkittava.....484

Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa.....485

Yksityisyyden suoja 485, Tutkimusaineistojen avoimuus 486

Ihmistieteellisen tutkimuksen eettinen ennakoarviointi.....486

Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset.....487

KESKEISET LÄHTEET.....488

HENKILÖHAKEMISTO.....498

ASIASANAHAKEMISTO.....518

KIRJOITTAJAT.....530

OSA 3 • TUTKIMUKSEN HISTORIALLISTA JA EETTISIÄ NÄKÖKOHTIA

(digitaalisena osoitteessa: ps-kustannus.fi/ihmisen-psykologinen-kehitys-2023)

9 Kehityopsykologisen tutkimuksen historiaa

ISTO RUOPPILA

JOHDANTO

KEHITYSPSYKOLOGINEN TUTKIMUS ENNEN VUOTTA 1950

KEHITYSPSYKOLOGINEN TUTKIMUS VUODESTA 1950

SUOMALAISEN KEHITYSPSYKOLOGISEN TUTKIMUKSEN HISTORIAA

KEHITYSPSYKOLOGISEN TUTKIMUKSEN ASEMA JA TEHTÄVÄT

KESKEISET LÄHTEET

10 Kehityopsykologisen tutkimuksen eettisiä kysymyksiä

ISTO RUOPPILA

TUTKIMUSETIIKKA

TUTKIMUSSUUNNITELMIEN EETTINEN ARVIOINTI

TUTKIMUKSEN TOTEUTUSVAIHEESSA ESIIN TULEVIA EETTISIÄ NÄKÖKOHTIA

TUTKIMUSAINESTOJA JA JULKAISEMISTA KOSKEVIA EETTISIÄ KYSYMYKSIÄ

EETTISTEN SÄÄNTÖJEN RIKKOMUKSET

TUTKIJAKOULUTUS JA EETTISET KYSYMYKSET

KESKEISET LÄHTEET

IHMISEN PSYKOLOGINEN KEHITYS: KIRJAN KAIKKI LÄHTEET

(digitaalisena osoitteessa: ps-kustannus.fi/ihmisen-psykologinen-kehitys-2023)

Esipuhe

Ihmisen kehitystä koskevaa tutkimusta tehdään eri puolilla maapalloa julkaisujen määrän karttuessa nopeasti. Siksi tietokirjoja on aika ajoin uudistettava vastaamaan uusinta tietoa. Tämä koskee myös *Ihmisen psykologinen kehitys* -kirjaa, jonka ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 2006 ja jonka kirjoitustyö aloitettiin noin 20 vuotta sitten. Jonkin verran kirjaa uudistettiin sen seitsemänteen painokseen vuonna 2018.

Kirjan valmistelusta vastannut, Jyväskylän yliopiston psykologian professoreista muodostunut kirjoittajaryhmä ehdotti keväällä 2022, että kustantaja pyytäisi asiantuntija-arvion kirjan kunkin luvun uudistamistarpeesta. Menettely tuotti hyvän tuloksen. Perusteelliset arvioinnit sekä rohkaisivat kirjan uudistustyöhön että antoivat tietoa niistä kysymyksistä, joihin olisi tarpeen pureutua. Kirjoittajaryhmä on kiitollinen lausuntojen antajille.

Kirjoittajaryhmää täydennettiin neljällä nuoremman tutkijapolven asiantuntijalla, mutta muutoin kirjoittajat ja kirjoittamisvastuut säilyivät ennallaan. Lukujen kirjoittajat on mainittu sekä sisällysluettelossa että lukujen yhteydessä. Kirjan lopussa on kirjoittajien esittely.

Olennaisin kirjoittajia koskeva muutos kirjan edellisiin painoksiin verrattuna on se, että professori Jari-Erik Nurmi, joka oli ollut kantava voima kirjan ideoinnissa, kirjoittamisessa ja työn koordinoinnissa, nukkui pois 9.10.2017. Hän ei ole enää lukujen kirjoittajana, sillä luvut on uudistettu perusteellisesti, mutta Jari-Erik Nurmen työn jälki näkyy kuitenkin kirjan rakenteessa ja varsinkin nuoruutta ja tutkimusmenetelmiä koskevissa luvuissa, joiden kirjoittamisesta hän aikaisemmin vastasi. Hänen tutkimusalueenaan oli erityisesti nuoruusiän kehitys.

Uudistettu kirja jakautuu kolmeen osaan, joihin johdattelee kehityspsykologisten näkökulmien esittely. Kirjan osa 1, *Ihmisen kehitys ikävaiheittain*, etenee kronologisesti iän mukaan varhaislapsuudesta keskilapsuuteen, nuoruuteen, aikuisuuteen

ja vanhenemiseen. Näissä luvuissa lähestymistapa on periaatteellisesti sama kuin aikaisemmissakin painoksissa.

Olennaisia teoreettisia muutoksia, joita voitaisiin nimittää paradigman muutoksi, ei ihmisen kehitystä koskevissa käsityksissä ole parin vuosikymmenen aikana tapahtunut, mutta tieto on lisääntynyt ja tarkentunut. Paradigma viittaa tietoteoreetisiin näkökulmiin, kuten yleisesti hyväksyttyyn teoriaan. Tutkimuksen painopisteissä on kuitenkin tapahtunut muutoksia siten, että aikaisemmin vallinnut vahva kognitiivisen kehityksen tutkimus on saanut rinnalleen sosiaalisen ja emotionaalisen kehityksen tutkimuksen. Se näkyy uudistetussa kirjassa.

Kehityopsykologian kannalta merkittävää on molekyyli-genetiikan kehitys, joka on nostanut esiin epigeneettisen säätelymekanismin. Sen mukaan jokin vaikuttava ympäristötekijä, esimerkiksi päihteet tai stressi, voi estää geenien luentaa. On odotettavissa, että monitieteiset tutkimukset tuottavat tulevaisuudessa uutta ymmärrystä perinnöllisyyden ja ympäristötekijöiden vaikutuksista kehitykseen.

Aivotutkimuksen edistyminen 2000-luvulla on lisännyt olennaisesti tietoa aivojen kehityksestä ja toiminnasta ihmisen kokonaiskehityksen kannalta. Tuon tiedon ymmärtämisen helpottamiseksi kirjan osassa 2, *Tutkimus kehitystä koskevan tiedon perustana*, on aivojen kehitystä koskeva luku. Sitä ei sisältynyt tämän kirjan edellisiin painoksiin. Toinen tähän osaan sisältyvä luku käsittelee kehityopsykologian tutkimusmenetelmiä ja käytäntöjä, ja siinä tuodaan uutena asiana esiin muun muassa edistyneet aineiston käsittelyn menetelmät ja tietosuojakäytännöt.

Kirjan osa 3, *Tutkimuksen historiallisia ja eettisiä näkökohtia*, sisältää luvut tutkimuksen historiasta ja eettisistä kysymyksistä. Nämä luvut julkaistaan digitaalisesti samoin kuin kirjan täydellinen lähdeluettelokin. Ne löytyvät osoitteesta ps-kustannus.fi/ihmisen-psykologinen-kehitys-2023.

Painetussa kirjassa julkaistaan ainoastaan luettelo keskeisistä lähteistä. Luettelo on yhdistelmä kunkin luvun kirjoittajien esiin nostamista, luvun kannalta keskeisistä lähteistä. Digitaalisesti julkaistuissa luvuissa keskeiset lähteet ovat luvun perässä. Keskeiset lähteet sisältyvät kirjan täydelliseen, digitaalisesti saatavilla olevaan lähdeluetteloon. Digitaalinen julkaiseminen sallii kaikkien tarpeellisten lähteiden mainitsemisen, mikä vahvistaa kirjan tutkimusperustaisuutta, koska lähdeluetteloa ei ole jouduttu typistämään tilarajoitusten takia. Kirjan henkilöhakemisto sisältää vain niiden kirjoittajien nimet, jotka on mainittu tekstissä. Tavanomaisesta tieteellisestä käytännöstä poiketen tekstissä esiintyvissä viittauksissa on mainittu luettavuuden parantamiseksi vain ensimmäinen tekijä, jos tekijöitä on useampia kuin kaksi. Lähdeluetteloissa tekijät luetellaan tieteellisen käytännön mukaisesti.

Kehityopsykologinen tieto on tärkeää ja hyödyllistä psykologeille ja monen muun alan toimijoille samoin kuin ihmisille itselleen itsetuntemuksen lisääntymisen ja omien lasten kehityksen ymmärtämisen takia. Ihmisen kehitystä koskevaa tietoa

tarvitaan monenlaisissa tilanteissa. Opettajat tarvitsevat sitä päiväkodissa ja koulussa, vapaa-ajan ja harrastusten ohjaajat tehtävissään, sosiaali-, terveys- ja oikeustieteiden alan toimijat vaativissa ihmisten kohtaamis- ja palvelutilanteissa, esihenkilöt työelämässä ja päätöksentekijät arvioidessaan päätösten vaikutuksia lapsiin, nuoriin, aikuisväestöön ja ikäihmisiin.

Kirja on tarkoitettu tietokirjaksi, jota voidaan käyttää psykologian ja kasvatustieteiden opintojen johdantoteoksena sekä ihmisen kehityksen perusteoksena monilla muilla aloilla yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja avoimessa yliopistossa. Kehityopsykologista tietoa on suomen kielellä suhteellisen vähän saatavana. Toivomme tämän vauvasta vanhenemiseen etenevän kokonaisesityksen avaavan lukijalle suomalaisen ja kansainvälisen tutkimuksen tuottamaa tietoa ihmisen kehityksestä ymmärrettävällä tavalla ammattiterminologiaa vältellen tai tarpeen mukaan selvitelten.

Toivomme lukijoille innostavia lukuhetkiä kirjamme parissa.

Jyväskylässä 20.3.2023

Kirjoittajien puolesta

Lea Pulkkinen